

- Зміни на інституційному рівні передбачають: змінення концепції обов'язкової залежності ООП від ІРЦ; розширення покриття ІРЦ на всіх людей незалежно від віку з метою запровадження освіти продовж всього життя; змінення концепції менеджменту закладів освіти, створення робочої команди з, виключно, психологів на умовах повного робочого дня. Ці фахівці мали б бути підпорядковані ІРЦ, та користувалися б спільною електронною базою даних. Оскільки багато шкіл закриваються, треба підвищувати кваліфікацію педагогічних кадрів для постачання нестачі спеціалістів з інклюзивної освіти. Реформування системи освіти ООП цілком узгоджується із сучасними світовими тенденціями в організації освіти й підтримці таких дітей та молоді, а також має на меті перетворити її на самостійну інституцію, яка озброєє учнів знаннями, необхідними для сучасного життя [2, 9].

Висновки. За запропонованими рекомендаціями стосовно ООП в Україні необхідне удосконалення чинної нормативно-правової бази, методичних та наукових розробок, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів у сфері інклюзивної освіти, зміна на інституційному рівні задля досягнення основних завдань рівності, недискримінації та справжнього практичного і гідного інклюзивного суспільства.

Подальші дослідження будуть спрямовані на вивчення механізмів державного регулювання та моніторингу у сфері інклюзивної освіти.

Джерела:

1. Бобрицька В. І. Державна освітня політика України у сфері освіти осіб з особливими потребами. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. Серія: педагогічні науки. 2016. № 3–4 (48–49). С. 53–58. URL : <http://npo.kubg.edu.ua/images/2016/3-4/11.pdf>. DOI 0000-0002-1742-0103. (дата звернення: 20.04.2020).
2. Бобрицька В. І. Актуальні проблеми інклюзивної освіти. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2015. № 5-6. С. 7-11 URL : http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I2IDBN=UJRN&P2IDBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/prtp_2015_5-6_3.pdf (дата звернення: 20.04.2020).
3. Бобрицька В. І. Система освіти як об'єкт моніторингу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання і виховання*. 2015. Серія 17. Вип. 27. С. 19-34.
4. Бобрицька В. І. Професійна підготовка майбутнього вчителя в реаліях процесу реформування вищої освіти. *Наук. записки: НПУ ім. М. П. Драгоманова*. 2005. № 59. С. 14–24.
5. Про вищу освіту : Закон України 1556-VII від 01 лип. 2014 р. № 37-38. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1556-18> (дата звернення: 21.04.2020).
6. Про дошкільну освіту : Закон України 2628-III від 11 лип. 2001 р. № 49 URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2628-14> (дата звернення: 21.04.2020).
7. Про загальну середню освіту : Закон України 463-IX від 16.01.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n984> (дата звернення: 21.04.2020).
8. Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання : Наказ МОН України від 01 жовт. 2010 р. № 912. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0912290-10> (дата звернення: 21.04.2020).
9. Про Національну стратегію реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки та план заходів з реалізації її I етапу : Розпорядження Кабінету Міністрів 526-2017-р від 09 серп. 2017 р. № 526. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/526-2017-%D1%80> (дата звернення: 21.04.2020).
10. Про освіту : Закон України 2145-VIII від 05 вер. 2017 р. № 38-39 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 21.04.2020).
11. Про пріоритетні напрями роботи психологічної служби у

системі освіти на 2019/2020 н. р.: Лист МОН України від 18 лип. 2019 р. № 1/9-462 URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/2019/07/19-462-list-na-oblasti.pdf> (дата звернення: 21.04.2020).

12. Ткаченко Д. А. Нормативно-правовий аспект впровадження інклюзивної освіти в Україні. *Концептуальні, методологічні та практичні проблеми соціальної філософії, філософії освіти та освітньої політики* : збірник матеріалів III між. наук. прак. конф. Київ: НПУ імені МП Драгоманова. 2019 р. С. 95-101.

Abstract. The article proposes a model of implementation of inclusive education to improve educational policy, which has the following components: purpose, principles, measures of educational policy in the field of inclusive education, and presents a result that provides opportunities for further research in this area.

Key words: inclusive education, people with special educational needs.

* * *

Бобрицька В. І.,
професор кафедри соціальної філософії, філософії
освіти та освітньої політики факультету менеджменту
освіти та науки Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова,
доктор педагогічних наук, професор (м. Київ, Україна)

Шавкун В. А.,
студентка групи 1МОПз факультету менеджменту освіти
та науки Національного педагогічного університету
імені М. П. Драгоманова, магістерська програма
“Освітня політика” (м. Київ, Україна)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ПІДГРУНТЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ

У статті обгрунтовано, що сучасна національна державна освітня політика з питань нормативно-правового супроводу забезпечення якості освіти, зокрема у галузі повної загальної середньої освіти, базується на розробленні й запровадженні законодавчих положень про право на здобуття якісної освіти, визначених Конституцією України (1996), ЗУ “Про освіту” (2017), “Про повну загальну середню освіту” (2020). З'ясовано, що центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти є Державна служба якості освіти України та її територіальні органи, які проводять інституційний аудит. Схарактеризовано, що правовий супровід здійснення інституційного аудиту базований на підзаконних актах, зокрема наказах Міністерства освіти і науки України з їх обов'язковою процедурною реєстрацією в Міністерстві юстиції України, відповідно до чого визначається порядок, напрями, критерії оцінювання якості загальної середньої освіти.

Ключові слова: якість освіти; державна освітня політика; закони України; нормативно-правове забезпечення якості освіти.

Постановка проблеми. Грамотна та послідовна освітня політика України, а також її зовнішня, тобто міжнародна політика – необхідний фундамент для розвитку освіти в Україні. З часу проголошення незалежності, Україна формує свою освітню політику як суверенна країна. Цей процес супроводжується низкою освітніх реформ і, безсумнівно, забезпечується відповідним нормативно-правовим супроводом.

На думку вчених [1; 2; 5; 12], реформування освітньої галузі це, передусім, – досягнення того рівня надання освітніх послуг, який би відповідав міжнародно визнаним стандартам якості освіти, запитам споживачів освітніх послуг (учнів, студентів), працевластів. З огляду на це, актуальним є аналіз підходів до забезпечення нормативно-правового супроводу надання високого рівня якості освіти в Україні.

Аналіз наукових досліджень. Суттєвий внесок у розроблення теоретичних й прикладних проблем розроблення й запровадження освітньої політики в Україні внесли В. Андрущенко [1], В. Бобрицька [2; 4; 5; 12], В. Савельєв [1] та інші, зокрема й з питань

здійснення реформ у сфері освіти [3]. Нормативно-правові аспекти розвитку освітньої системи в Україні вивчали Н. Губерньська [6], Я. Тицька [11] та інші. Проте, актуальним є висвітлення проблем забезпечення якості освіти в контексті ухвалення нових законодавчих актів в Україні, зокрема законів України “Про освіту” (2017) [7], “Про повну загальну середню освіту” (2020) [8] тощо.

Метою дослідження є аналіз державної освітньої політики з питань сучасного нормативно-правового супроводу забезпечення якості освіти, зокрема у галузі повної загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Вихідними для формування державної освітньої політики в Україні є Конституція, закони України (ЗУ) у галузі освіти, міжнародно-правові документи у сфері освіти. Конституція України [9], яка гарантує право народу на освіту та а науково-технічну творчість. Це є базові права українців, які охороняє закон. Конституція визнає право на освіту за кожною людиною, незалежно від її статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, належності до партій, ставлення до релігії, стану здоров'я та інших обставин. Це право забезпечується розгалуженою мережею закладів освіти, створенням умов для вибору профілю навчання відповідно до здібностей та інтересів громадян, різними формами навчання тощо. Зокрема, статтею 6 ЗУ “Про повну загальну середню освіту” визначено, що кожному громадянину країни законом забезпечується право на доступну й якісну освіту [8].

Оскільки ключовим поняттям нашого дослідження є “якість освіти”, проаналізуємо його визначення у нормативно-правових документах освіти України. Так, у ЗУ “Про освіту” поняття “якість освіти” визначається як відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, відповідним стандартом освіти та/або договором про надання освітніх послуг [7]. Звернення до тексту ЗУ “Про повну загальну середню освіту” засвідчує, що це поняття тлумачиться як відповідність результатів навчання, здобутих учнем на відповідних рівнях повної загальної середньої освіти, державним стандартам [8].

Державна освітня політика в Україні з питань сучасного нормативно-правового супроводу забезпечення якості повної загальної середньої освіти базується на виконанні статті 46 ЗУ “Про повну загальну середню освіту” [8]. Зокрема, цією статтею визначено, що з метою підвищення якості освітньої діяльності та вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти, приведення освітнього та управлінського процесів у відповідність із вимогами законодавства, проводиться інституційний аудит [8].

Слід вказати, що інституційний аудит закладах загальної середньої освіти проводиться працівниками центрального органу виконавчої влади із забезпечення якості освіти – Державною службою якості освіти України (ДСЯО України) – та його територіальних органів відповідно до вимог ЗУ “Про повну загальну середню освіту” [8]. Законодавчо визначено, що висновок про якість освіти у закладі та рекомендації щодо її вдосконалення, оприлюднюються на веб-сайтах закладу освіти (за наявності), засновника (крім

засновника приватного закладу освіти) та органу, що проводив інституційний аудит [8].

Сучасний механізм (порядок) здійснення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти визначено Наказом Міністерства освіти і науки України від 09 січня 2019 року № 17 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 12 березня 2019 р. № 250/33221 [10]. Так, відповідно до цього Наказу [10] оцінювання освітніх і управлінських процесів закладу освіти та внутрішньої системи забезпечення якості освіти здійснюється за такими напрямками:

- 1) *освітнє середовище закладу освіти*:
 - забезпечення комфортних і безпечних умов навчання та праці;
 - створення освітнього середовища, вільного від будь-яких форм насильства та дискримінації;
 - формування інклюзивного, розвивального та мотивуючого до навчання освітнього простору;
 - 2) *система оцінювання здобувачів освіти*:
 - наявність відкритої, прозорої і зрозумілої для здобувачів освіти системи оцінювання їх навчальних досягнень;
 - застосування внутрішнього моніторингу, що передбачає систематичне відстеження та коригування результатів навчання кожного здобувача освіти;
 - спрямованість системи оцінювання на формування у здобувачів освіти відповідальності за результати свого навчання, здатності до самооцінювання;
 - 3) *педагогічна діяльність педагогічних працівників закладу освіти*:
 - ефективність планування педагогічними працівниками своєї діяльності, використання сучасних освітніх підходів до організації освітнього процесу з метою формування ключових компетентностей здобувачів освіти;
 - постійне підвищення рівня професійної компетентності та майстерності педагогічних працівників;
 - налагодження співпраці зі здобувачами освіти, їх батьками чи іншими законними представниками (далі – батьки), працівниками закладу освіти;
 - організація педагогічної діяльності та навчання здобувачів освіти на засадах академічної доброчесності;
 - 4) *управлінські процеси закладу освіти*:
 - наявність стратегії та системи планування діяльності закладу, моніторинг виконання поставлених цілей і завдань;
 - формування відносин довіри, прозорості, дотримання етичних норм;
 - ефективність кадрової політики та забезпечення можливостей для професійного розвитку педагогічних працівників;
 - організація освітнього процесу на засадах людиноцентризму, прийняття управлінських рішень на основі конструктивної співпраці учасників освітнього процесу, взаємодії закладу освіти з місцевою громадою;
 - формування та забезпечення реалізації політики академічної доброчесності [10].
- Викладене свідчить, що система забезпечення якості загальної середньої освіти в Україні має включати внутрішні та зовнішні механізми організації освітнього процесу, формуватися на основі академічної доброчесності, грамотної інформаційної політики та

відкритих даних і передбачати здійснення комплексу об'єктивних характеристик освітнього процесу, що визначають послідовне та ефективне формування компетентностей та професійної свідомості у учнів на етапі здобуття ними повної загальної середньої освіти.

Висновок. Сучасна національна державна освітня політика з питань нормативно-правового супроводу забезпечення якості повної загальної середньої освіти базується розробленні й запровадженні законодавчих положень про право на здобуття якісної освіти, визначених Конституцією України (1996), ЗУ “Про освіту” (2017), “Про повну загальну середню освіту” (2020).

Центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти є Державна служба якості освіти України та її територіальні органи, які проводять інституційний аудит з метою підвищення якості освітньої діяльності закладів загальної середньої освіти та вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти, приведення освітнього та управлінського процесів у відповідність із вимогами законодавства.

Правовий супровід здійснення інституційного аудиту базований на підзаконних актах, зокрема наказах МОН України з їх обов'язковою процедурною реєстрацією в Міністерстві юстиції України. Відповідно до змісту цих наказів визначено порядок, напрями, критерії оцінювання якості загальної середньої освіти.

Перспективу подальших наукових розвідок вбачаємо в аналізі ролі громадських освітніх організацій щодо забезпечення об'єктивності проведення інституційних аудитів у закладах загальної середньої освіти України.

Джерела:

- Андрущенко В. П., Савельєв В. Л. Освітня політика (огляд порядку денного) [монографія]. К. : “МП Леся”. 2010. 368 с.
- Бобрицька В. І. Аксиологічний дискурс освітньої політики в контексті сучасних суспільних викликів. *Освітня політика: філософія, теорія, практика* [монографія] / за ред. В. П. Андрущенко К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. С. 143-168.
- Бобрицька В. І. Сучасні освітні реформи в Україні: досягнення й новітні виклики. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Педагогіка. Психологія : зб. наук. пр. К. : Вид-во Нац. авіац. ун-ту “НАУ-друк”, 2019. Вип. 2 (14). С. 16-22.
- Бобрицька В. І. Ціннісні орієнтири та ідеали сучасної освіти України. *Освітнологічний дискурс*. Випуск 9 (12). Київ, Україна, 2018. Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. С. 7-18.
- Бобрицька В. І. Моніторинг якості освіти як чинник формування ефективної державної кадрової політики України з підготовки працівників для системи вищої освіти. *Теорія і практика навчання і виховання*. Серія 17. 2015. Вип. 26. С. 41-49.
- Губерська Н. Л. Сучасний стан та тенденції розвитку державної політики у сфері вищої освіти в Україні. *Право і громадянське суспільство*. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2014. № 1. С. 141-151. URL : <http://lcslaw.knu.ua/index.php/item/154-suchasnyi-stan-ta-tendentsiirozvytkuderzhavnoi-polityky-u-sferi-vyshchoi-osvity-v-ukraini-huberska-n-1>
- Закон України “Про освіту” № 2145-19 від 05.09.2017 р. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- Закон України “Про повну загальну середню освіту”. № 463-IX. Голос України. Газета Верховної Ради України. URL : <http://www.golos.com.ua/article/328949>
- Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. С. 141. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
- Про затвердження Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України № 17 від 09 січня 2019 р. URL :

<http://sqe.gov.ua/index.php/uk-ua/16-04-2019/23-04-2019/716-nakaz-mon-vid-09012019-17-pro-zatverdzhennia-poriadku-provedennia-institutitsiinoho-audytu-zakladiv-zahalnoi-serednoi-osvity>

11. Тицька Я. О. Державна політика у сфері освіти: правовий аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Вип. 2 (23). С. 55-60. URL : http://www.pjv.nuoua.od.ua/v2_2018/14.pdf

12. Bobrytska V. Axiological Azimuths of the Global Educational Policy. *Proceedings of the National Aviation University*. 2016. Том. 67. № 3. С. 89-97.

Abstract. The article justifies that the modern national state educational policy on legal and regulatory support of ensuring education quality, in particular in the field of complete general secondary education, is being based on the development and implementation of legislative provisions on the right to receive quality education, defined by the Constitution of Ukraine (1996), the Law “On education” (2017), “On complete general secondary education” (2020). It was found out that the central executive authority for ensuring the quality of education is the State Service of Education Quality of Ukraine and its territorial bodies, which conduct an institutional audit. They described that legal support for the implementation of the institutional audit is based on bylaws, in particular, orders of the Ministry of Education and Science of Ukraine with their mandatory procedural registration in the Ministry of Justice of Ukraine, which determines the procedure, directions, and criteria for evaluating the quality of general secondary education.

Key words: education quality; state educational policy; laws of Ukraine; legal and regulatory support for education quality.

* * *

Хміль І. Ю.,
старший викладач кафедри судової медицини
та медичного права
Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця

ЗМІСТОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРАВОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ З МЕДИЧНОГО ПРАВА

У статті обґрунтовано змістову структуру правової компетентності майбутніх лікарів з медичного права; виділено мотиваційно-ціннісний, гностичний, діяльнісний компоненти, які знаходяться у нерозривному взаємозв'язку і взаємозалежності; мотиваційно-ціннісний компонент правової компетентності визначено як професійно-особистісну характеристику, що відбиває систему ціннісних ставлень майбутнього лікаря до професійної діяльності та її результатів і забезпечує умови для реалізації професійних функцій у процесі виконання посадових обов'язків; гностичний компонент правової компетентності майбутніх лікарів з медичного права передбачає володіння студентами знаннями з медичного права, розуміння сутності правової компетентності особистості, механізмів її прояву; діяльнісний компонент правової компетентності майбутніх лікарів характеризується готовністю діяти, керуючись правовими знаннями і переконаннями відповідно закону; користуватися своїми правами, виконувати обов'язки, а також уміннями відстоювати свої права у випадку їх порушення.

Ключові слова: компетентність, правова компетентність, майбутній лікар, медичне право.

Постановка й обґрунтування актуальності проблеми. В сучасних соціально-економічних умовах функціонування системи охорони здоров'я суттєво зростають вимоги, що пред'являються до рівня правової підготовки лікарів. Професійна діяльність медичного працівника вимагає умінь орієнтуватись у численних юридичних джерелах, що стосуються сфери охорони здоров'я, застосовувати правові норми в конкретних практичних ситуаціях, захищати цивільні права лікарів і пацієнтів. З огляду на це, формування у майбутніх лікарів правової компетентності уможливорює підвищення якості надання медичної допомоги, сприяє попередженню конфліктів між медичними працівниками і пацієнтами, захищеності лікаря від кримінального та цивільного переслідування.

Аналіз наукових досліджень. Проблеми підготовки фахівців медичної галузі присвячені наукові роботи М. Асламової, М. Банчук, О. Волосовець, Л. Войтенко, В. Лазоришинець, М. Мруга, М. Стучинської, Т. Рєви,